

Omgevingsdienst NL

Visitatierapport

Omgevingsdienst Rivierenland

16 en 17 oktober 2024

Visitatierapport ODR

Versie: Definitief
Datum: 21-01-2025

Inhoudsopgave

_Toc185842537

Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
Sterke punten en aanbevelingen	7
Sterke punten	7
Aanbevelingen	7
Bevindingen per aandachtsgebied van het Visitatiekader	9
A. Kwaliteitsankers wet- en regelgeving	9
A1 Kwaliteitscriteria	9
A2 Regionale risicoanalyse	9
A3 Uniform Regionaal VTH-beleidskader	10
A4 LHS(O)	10
A5 BBT en LRSO	10
A6 Actualisatieprogramma vergunningen bedrijven	10
A7 BTP	10
B. Ontwikkelkracht en innovatieruimte	12
B1 Ontwikkelkracht en innovatieruimte	12
B2 Financiële middelen voor ontwikkeling en innovatie	12
B3 Investeren in informatiemanagement en digitalisering	12
B4 Ruimte voor landelijke en inhoudelijke afstemming	12
B5 Ruimte voor kennisontwikkeling en deskundigheids-bevordering personeel	13
B6 Betrokkenheid bij- en voorbereid zijn op wijzigingen wet- en regelgeving	13
B7 Outcome-gerichte sturing	13
B8 Aanbevelingen Adviescommissie VTH	13
C. Ketensamenwerking en Strafrecht	14
C1 Strafrechtelijke handhaving	14
C2 Samenspel strafrecht omgevingsdienst/OM/Politie/RIEC	14
C3 Samenwerking met overige (handhavings)partners	14
C4 Ketentoezicht	14
C5 Informatie-uitwisseling en kennisontwikkeling tussen ketenpartners	14

D. Onafhankelijkheid	15
D1 Mandatering	15
D2 Afwijking van advies omgevingsdienst	15
D3 Aandachtsbedrijvenlijst	15
D4 Balans tussen onafhankelijkheid en nabijheid	15
E. Prioritering en Uitvoeringsprogramma's	16
E1 Plaats van regionale risico's en trends in uitvoeringsprogramma's	16
E2 Kwaliteit van analyse en prioritering	16
F. Governance	17
Vervolgstappen	18
Bijlage 1 – Lijst van afkortingen aanpassen	19
Bijlage 2 – Procesbeschrijving visitatie	20
Fase 0 – Voorbereiding en zelfevaluatie	20
Fase 1 – Visitatie	21
Fase 2 – Opvolging en evaluatie	23
Bijlage 3 – Instructie zelfevaluatie visitatie Omgevingsdienst NL	24
Aanleiding en doel	24
Doel zelfevaluatie	24
Toelichting & instructies	24

Inleiding

Het versterken van het VTH-stelsel is vormgegeven in het interbestuurlijk programma (IBP) Versterking VTH-stelsel. Dit programma is opgesteld naar aanleiding van het rapport en de adviezen van de commissie Van Aartsen: Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur (maart 2021).

Omgevingsdienst NL heeft in 2022 het initiatief genomen om een methodiek voor visitatie van omgevingsdiensten op te zetten. De programmadoelen met betrekking tot visitatie zijn opgenomen onder pijler 6 van het (inmiddels afgeronde) IBP: Monitoring kwaliteit milieutoezicht. Omgevingsdienst NL is verantwoordelijk voor de visitaties en heeft zich in afstemming met de betrokken partijen ten doel gesteld om eind 2024 alle omgevingsdiensten te hebben gevisiteerd. Het doel van de visitaties is om volgens een landelijk dekkende aanpak te komen tot een continue verbetering van de uitvoering van de VTH-taken, het verhogen van bestuurlijke betrokkenheid bij omgevingsdiensten en het leveren van input voor het jaarlijkse rapport "Staat van het VTH-stelsel". De omgevingsdiensten nemen zelf de verantwoordelijkheid om de kwaliteit waar nodig te verbeteren. Voorafgaand aan het visitatiebezoek stelt de omgevingsdienst die wordt gevisiteerd een zelfevaluatie op aan de hand van het door Omgevingsdienst NL ontwikkelde visitatiekader.

Deze rapportage betreft de visitatie van Omgevingsdienst Rivierenland (ODR). ODR is een gemeenschappelijke regeling van 9 overheden: 8 gemeenten en provincie Gelderland (de deelnemers/participanten).

De visitatie bij ODR is uitgevoerd door een visitatiecommissie bestaande uit de volgende personen:

- Bas van der Velde, extern voorzitter (Van Riemsdijk&Van der Velde Personeel en Organisatieadvies)
- Jan Willem Strebus, visitator (directeur, Omgevingsdienst Twente)
- Anton Klijn, visitator (directeur, Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek)
- Erik Schipper, visitator (adviseur kwaliteit en processen, Omgevingsdienst Twente)
- Thijs Kalmeijer, rapporteur (projectleider, AbelTalent)
- Marco Holsappel, secretaris Omgevingsdienst NL (senior consultant, Wyzer Advies)

Op 9 september 2024 heeft ODR de zelfevaluatie met bijlagen aangeleverd aan de visitatiecommissie. De uitkomst van de beoordeling van de zelfevaluatie door de visitatiecommissie is een "go" geweest. De evaluatie was een zelfstandig leesbaar stuk. Volgens de commissie ontbrak het in de zelfevaluatie nog wel aan concrete voorbeelden, onderbouwingen en kritische zelfreflectie. Maar het leverde voldoende informatie om het proces van visitatie verder te doorlopen.

Op 16 en 17 oktober 2024 heeft de visitatiecommissie van Omgevingsdienst NL een tweedaags bezoek gebracht aan ODR. Tijdens deze twee dagen heeft de commissie in 14 interviews openhartige gesprekken kunnen voeren met bestuur, directie, management en medewerkers van de dienst. Er zijn interviews gehouden met personen in de volgende rollen (aantal):

- Accountmanager (2)
- Adviseur (2)
- Ambtelijk opdrachtgever (3)
- Bestuurder (4)
- Communicatie (1)
- Control (10)
- Directie (2)
- Directiesecretaris (1)
- HR-adviseur (2)
- Informatiemanagement (1)
- Ketenpartner (2)
- OR (2)
- Programmamanager (1)
- Projectleider (3)
- Regisseur (2)
- Teammanager (4)
- Toezichthouder (2)
- Vergunningverlener (2)

Op basis van deze gesprekken heeft de commissie zich een goed beeld kunnen vormen van de dienst en antwoorden kunnen vinden op de vragen die vanuit het visitatiekader waren opgesteld.

Op 3 december 2024 heeft een afvaardiging van de commissie (voorzitter en visitor) nog een aanvullend gesprek gehad met de directie. Aanleiding voor dit gesprek was de bijzondere situatie waarin de organisatie zich bevond tijdens het moment van visitatie. Gelet op deze bijzonderheid heeft de commissie aangeboden de rapportage ook mondeling toe te lichten bij het bestuur. Van dat aanbod is geen gebruik gemaakt.

Verificatie

Het visitatierapport is door de dienst gecheckt op feitelijke onjuistheden voorafgaand aan oplevering van de definitieve versie.

Leeswijzer

Eerst worden de uitkomsten van de visitatie samengevat in sterke punten en aanbevelingen. Daarna volgt aan de hand van het visitatiekader een beschrijving van de kern van de bevindingen. Hierbij worden per sub-thema de bevindingen van de commissie weergegeven. Het visitatierapport eindigt met een weergave van de verwachtingen van Omgevingsdienst NL ten aanzien van de vervolgstappen van de dienst.

Een lijst met afkortingen is opgenomen in bijlage 1. Verder is in bijlage 2 een procesbeschrijving visitatie opgenomen. Deze beoogt inzicht te geven in de stappen die de visitatiecommissie volgt om te komen tot haar bevindingen. In bijlage 3 is de instructie opgenomen ten behoeve van het opstellen van de zelfevaluatie door de dienst en de beoordeling ervan door de visitatiecommissie.

Sterke punten en aanbevelingen

Sterke punten

De visitatiecommissie ziet de volgende sterke punten:

1. Waardering van gemeenten voor ODR

De deelnemende gemeenten geven aan tevreden te zijn over de adviesrol van ODR. Ook over de uitvoering van de bouwtaken is men erg tevreden, niet alleen over de deskundigheid, maar ook over de betrokkenheid en nabijheid van de dienst. Deze waardering zien we ook terug in het feit dat vrijwel alle taken die daarvoor in aanmerking komen, zijn ondergebracht bij de dienst en in de gelijkgerichtheid van het bestuur en de directie. (Zie o.a. thema's A1, D2 en D4)

2. Taak op het gebied van ketentoezicht is sterk ontwikkeld

Vanuit het Gelders stelsel heeft ODR de regionale taak op het gebied van ketentoezicht toebedeeld gekregen. Deze is goed georganiseerd. De andere diensten in Gelderland (h)erkennen dit en in het land staat het Gelderse ketentoezicht goed bekend. Opvallend is ook de effectieve wijze waarop informatiemanagement ten behoeve van het ketentoezicht is georganiseerd. Wat de commissie betreft zou de ontwikkelkracht die ODR voor deze taak heeft laten zien, meer als voorbeeld voor de andere onderdelen van ODR kunnen dienen. (Zie o.a. thema's B2 en C4)

3. Voldoende middelen beschikbaar voor verdere ontwikkeling

ODR heeft een solide budget (5%) voor ontwikkeling en innovatie. Het bestuur ziet ook het belang hiervan in en is betrokken bij de voortgang. Ook op het gebied van scholing zijn er voldoende middelen beschikbaar. (Zie o.a. thema's B2 en B5)

Aanbevelingen

De visitatiecommissie doet de volgende aanbevelingen:

1. Ontwikkel een aansprekende en proactieve missie & visie

Externe krachten, zoals de discussie over het Gelders stelsel en robuustheidscriteria, leggen druk op het bestaansrecht van ODR. Dit leidt tot reactieve strategie van de kant van het bestuur en de directie. De medewerkers in de organisatie lijken behoefte te hebben aan een richting, waarbij niet alleen het wat en hoe wordt benoemd, maar ook het waarom, de bezieling aan de orde komt en een meer lange termijn perspectief wordt geschetst. Ontwikkel een aansprekend kader dat helpt om met positieve energie verder te bouwen aan de organisatie. (Zie o.a. thema's B1, B3 en F)

2. Investeer gericht in de kwetsbaarheden van de organisatie

De organisatie kent een behoorlijke hoeveelheid kwetsbaarheden. Deze zijn grotendeels bekend bij bestuur en management. Wij constateren verschillen in de organisatie met betrekking tot het urgentiebesef ten aanzien van deze kwetsbaarheden. Hieronder volgt een niet limitatieve opsomming van de kwetsbaarheden:

- De onafhankelijkheid van de dienst voor de uitvoering van alle taken;
- Strafrecht: kennis en capaciteit;
- Milieutaken: robuustheid niet zozeer van de omzet maar van de kennis en omvang;
- Outcomesturing: van intentie naar realisatie;
- Data- en informatiemanagement: basis ontwikkelen en verbinden met vakteams;
- Relatie met ketenpartners, inclusief escalatieladders op meerdere niveaus versterken;

- Processen en bedrijfsvoering: basis op orde brengen;
- Managementstructuur en leiderschap, waarvoor een traject 'klaar' staat.

(Zie o.a. thema's A4, B1-3-7, C1-3, D2-4 en F)

3. Ontwikkel kader en plan voor organisatieontwikkeling

De lijst met kwetsbaarheden is lang. Dit vraagt om een kader en een plan voor de ontwikkeling van de organisatie. Zoals hierboven al vermeld: de middelen zijn beschikbaar. Wij hebben tijdens de visitatie veel betrokken medewerkers gesproken. Betrokkenheid kan in de huidige situatie van ODR ook zwaar voelen. De medewerkers willen vooruit en verdienen ter ondersteuning een plan en sturing hierop. (Zie o.a. thema A1, B1 en B2)

4. Van intenties naar realisatie

Over de hele linie valt op dat de intenties en plannen er zijn om tot een goed ontwikkelde en robuuste omgevingsdienst te komen, maar dat vaak door capaciteitsgebrek en de waan van de dag de realisatie van de plannen achter blijft. Zet de intenties om in realisatie van doelen. Dit vergt ook sturing en leiderschap. (Zie o.a. thema's A, B en F)

Bevindingen per aandachtsgebied van het Visitatiekader

A. Kwaliteitsankers wet- en regelgeving

A1 Kwaliteitscriteria

- ODR voldoet aan de Kwaliteitscriteria (KC) 2.2. Ook de minister heeft in de rapportage omtrent robuustheid van omgevingsdiensten de resultaten van de meting door een adviesbureau bij ODR overgenomen: "ODR binnen 18 deskundigheidsgebieden voldoende robuust (is) als het gaat om kennis en kunde ten opzichte van de Kwaliteitscriteria."
- Voor de uitvoering van de taken is ODR voor 23% afhankelijk van inhuur. Dit lijkt veel, maar voor de KC is de dienst, met uitzondering van complex toezicht op bodem en complexe vergunningverlening afval, niet afhankelijk van deze inhuur.
- De verantwoordelijkheid voor het voldoen aan de KC is niet helder en eenduidige belegd. Rond die taak bestaat enige rolonduidelijkheid. In het verlengde daarvan heeft de commissie geconstateerd dat het HR-beleid sterk verouderd of onvolledig is. Zo ontbreekt een actueel formatieplan en functiehuis.
- De commissie heeft tijdens het bezoek aan ODR veel enthousiasme over werken bij ODR gehoord van de medewerkers. Er was sprake van betrokkenheid en trots op het vak. Aan de andere kant zag de commissie ook dat die betrokkenheid als een zware last kan drukken in situaties waarbij interne spanningen aanwezig zijn. Elkaar aanspreken en feedback geven zit niet in de genen van ODR, wat een gesprek over deze ervaren last en/of spanning ingewikkeld maakt.
- De deelnemers zijn erg tevreden over de basis dienstverlening van ODR. De wijze waarop ODR de adviesrol vervuld wordt erg gewaardeerd, waarbij de (bestuurlijke) aandacht vooral uitgaat naar de bouwtaken.

A2 Regionale risicoanalyse

- ODR werkt met een regionale risicoanalyse die met de deelnemers, Veiligheidsregio (VR) en GGD is gescoord op risicoprofiel per type (A/B/C) inrichting, de risicoanalyse is nog niet gebaseerd op huidige wetgeving met milieubelastende activiteiten.
- Het risicoprofiel is getypeerd op basis van definitie, het profiel bepaalt de frequentie van toezicht. De definities worden aangepast op milieubelastende activiteiten (mba), waarbij aangesloten wordt op het landelijke model van mba's.
- Risicogerichte uitvoering van VTH-taken doet ODR vooral aan de hand van focuspunten. Een branchegerichte benadering is nog niet goed van de grond gekomen vanwege de geringe schaalgrootte.
- Het toezicht op provinciale bedrijven en gemeentelijke complexe bedrijven wordt door collega dienst ODRA uitgevoerd. Inspecteurs van ODR gaan mee tijdens deze inspecties. ODR is verantwoordelijk voor kwaliteit van controles. ODRA verzorgt ook de risicoanalyse voor deze categorie van bedrijven.
- ODR heeft met de VR een gemeenschappelijke risicoanalyse gemaakt, maar die is niet meer actueel. Ook is er geen initiatief om dit weer gezamenlijk op te pakken waardoor nu beide

diensten een eigen analyse en navenant uitvoeringsprogramma hebben. Dat zorgt ervoor dat er parallel gewerkt wordt op gebied van toezicht.

A3 Uniform Regionaal VTH-beleidskader

- Regionaal bestaat er een gebrek aan uniform omgevingsbeleid waardoor het binnen de regio soms tot ongelijke situaties in de uitvoering leidt die niet altijd uit te leggen zijn aan burgers en bedrijven. De invloed van het lokale bestuur speelt hier bij een belangrijke rol. ODR vervult geen regierol in het harmoniseren van het VTH-beleidskader maar is wel penvoerder.
- ODR stelt iedere 4 jaar (bestuursperiode) de VTH-uitvoeringskaders vast. Met de deelnemers en ketenpartners wordt op basis van een omgevingsanalyse (w.o. de collegeprogramma's) prioriteiten/focuspunten voor de jaarprogramma's bepaald. Het is onduidelijk in hoeverre dit kader ook door alle colleges separaat is vastgesteld en als zodanig ook als feitelijk regionaal kader geldt.
- In het huidige uitvoeringsprogramma staan 6 focuspunten, 3 voor bouwtaken en 3 voor milieutaken. De werkprogramma's zijn gebaseerd op aantallen en cijfers. ODR maakt met de deelnemers voorzichtig stappen het inrichten van een cyclus van planvorming en verantwoording op meerdere niveaus (big 8) en richting het sturen op outcome. De samenhang is er nog niet.

A4 LHS(O)

- De LHSO is door ODR geïmplementeerd als standaard werkwijze bij toezicht.
- De vastgestelde interventiematrix wordt onvoldoende toegepast. In de praktijk blijkt dat door gebrekkige interne afstemming, juiste (data) registratie en aandacht voor bestuurlijke gevoeligheden, deze strategie niet altijd gevolgd wordt. Hierover vindt geen verantwoording plaats via rapportage of is via systemen inzichtelijk in hoeverre de strategie wordt gevolgd. Intern lopen daarom de beelden van de omvang van afwijking uit elkaar.

A5 BBT en LRSO

- ODR toetst initiatieven aan BBT en neemt deze voorschriften op in de vergunning. Ook tijdens toezichtbezoeken worden de toepassing van de voorgeschreven BBT gecontroleerd.
- Bij vergunningverlening worden de LRSO (kennisnet) formuleringen gebruikt bij het opstellen van de vergunning.

A6 Actualisatieprogramma vergunningen bedrijven

- ODR voert actualisatie van vergunningen niet programmatisch maar branchegericht uit. Op basis van risico's en beleidsactualiteit worden branches geprioriteerd.
- Een deel van de actualisatie besteedt ODR uit aan een marktpartij.

A7 BTP

- Alle deelnemers hebben het basistakenpakket ingebracht met uitzondering van de provinciale taken. Die worden, als gevolg van de keuzes die zijn gemaakt bij de verdeling binnen het Gelders Stelsel, niet of mede uitgevoerd.
- ODR is voor de uitvoering van de primaire taken grotendeels afhankelijk van bouwtaken, de omvang van uitvoering van milieutaken is verhoudingsgewijs gering.
- De deelnemers waarderen de uitvoering van met name de bouw- en adviestaken door ODR. Een uitbreiding van taken lijkt in de nabije toekomst niet aan de orde door de financiële

perspectieven van de gemeenten (het 'ravijnjaar 2026'). De directie ziet dat de inspanningen om deze uitbreiding van taken gestalte te geven zijn vruchten afwerpt.

- Opdrachtgevers zijn ook tevreden over de wijze van verantwoording en rapportage over realisatie van het jaarprogramma, de uitgevoerde werkzaamheden.

B. Ontwikkelkracht en innovatieruimte

B1 Ontwikkelkracht en innovatieruimte

- De commissie ziet dat ODR zich in een transitiefase bevindt. De organisatiestructuur is deels gewijzigd. Het aanstellen van regisseurs is in de ogen van de commissie een goede keuze. Dit kan zorgen voor borging van afspraken, processen en ontwikkeling. Dat de organisatiecultuur nog niet helemaal mee is veranderd is ook duidelijk. Uit de diverse gesprekken bleek dat integraal werken nog geen vanzelfsprekendheid is.
- Waar processen en procedures niet op orde zijn voert ODR wel procesverbetering door maar dit is voornamelijk ad-hoc. De processen en procedures worden niet centraal geborgen dan wel beheerd.
- Er leeft een brede behoefte aan een scherpe missie en visie. Ook het bestuur heeft geen goed beeld over de richting en doelstelling (van de innovatieagenda). De commissie beveelt aan een kader en plan voor (organisatie)ontwikkeling op te stellen. Niet alleen hoe en wat, maar ook bezieling, het waartoe. Daarmee worden ook randvoorwaarden voor pro activiteit op strategisch niveau gecreëerd, door samen te bespreken wat wil je bereiken als dienst op de (middel) lange termijn.

B2 Financiële middelen voor ontwikkeling en innovatie

- ODR heeft een solide budget (5%) voor ontwikkeling en innovatie, de aandachtspunten lijken goed doordacht en de (afzonderlijke)rapportagelijnen richting bestuur zorgen voor stevige borging.
- Deze ruimte en ambitie voor ontwikkeling en opleiding wordt nog niet programmatisch georganiseerd en/of planmatig uitgevoerd.

B3 Investeren in informatiemanagement en digitalisering

- Uit de diverse gesprekken blijkt dat data-gedreven en/of informatie-gestuurd werken nog een belangrijk ontwikkelpunt is voor ODR. De verbinding tussen informatiemanagement en vakteams is dun.
- Bij de overgang naar een nieuw zaakstelsel is veel data en informatie verloren gegaan. En een concrete visie op informatiebeheer is er (nog) niet.
- Aan de andere kant is informatiemanagement binnen ketentoezicht een sterk punt van ODR. In de ogen van de commissie zou dit als goed voorbeeld verder in de organisatie gebruikt kunnen worden.
- De commissie beveelt aan versneld en gericht te investeren in zaken als data en informatiemanagement, processen en bedrijfsvoering.

B4 Ruimte voor landelijke en inhoudelijke afstemming

- ODR zoekt vooral inhoudelijke afstemming in de regio, het Gelders Stelsel en in ODNL verband. Geconstateerd wordt dat de samenwerking binnen het Gelders Stelsel onder druk staat.
- Deelname aan ander landelijke werkgroepen is beperkt. Vanuit het management is er wel aansluiting bij verschillende afstemmingsoverleggen.

B5 Ruimte voor kennisontwikkeling en deskundigheidsbevordering personeel

- Zoals eerder geconstateerd heeft ODR relatief veel (financiële) ruimte voor ontwikkeling. Naast opleidingen kunnen medewerkers in hun dagelijkse bezigheden actief aan deskundigheidsbevordering werken door verdieping of specifieke projecten. Deze ruimte wordt door de medewerkers goed gebruikt.

B6 Betrokkenheid bij- en voorbereid zijn op wijzigingen wet- en regelgeving

- ODR was goed en tijdig voorbereid op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Andere ontwikkeling worden vooral vakgericht gevolgd en vertaald door de afzonderlijke teams naar acties in teamplannen.

B7 Outcome-gerichte sturing

- ODR heeft de ambitie om meer outcome-gericht te sturen en heeft een aantal gerichte ontwikkelpunten benoemd om daar de nodige stappen in te zetten. De commissie heeft geconstateerd dat ODR nog weinig grip heeft op outcome. De structuur en systemen zijn vooral op output ingericht en de definitie van outcome wordt in de organisatie en door deelnemers/bestuurders verschillend geduid. Ook de rapportage en verantwoording is lokaal op output.
- Het gebrek aan beleid met concrete omgevingswaarden maakt sturing op die waarden voor ODR moeilijk. Ook de urgentie om tot outcome-sturing te komen verschilt tussen deelnemers.
- Om stappen te zetten naar outcome-gerichte sturing is gerichte aandacht en investering van zowel dienst als deelnemers nodig. Beleid, opdrachtgeverschap, data- en informatiemanagement, processen en bedrijfsvoering zijn daarbij cruciale elementen.

B8 Aanbevelingen Adviescommissie VTH

- ODR geeft bewust en gericht naar vermogen invulling aan de aanbevelingen uit het rapport van de Adviescommissie VTH. Deelname aan het inmiddels afgeronde IBP VTH varieerde van actieve deelname tot het overnemen en implementeren van producten uit die pijlers.
- Ten tijde van de visitatie is ODR door de staatssecretaris schriftelijk op hoogte gebracht dat deze de inschatting maakt dat ODR niet volledig kan voldoen aan de robuustheidscriteria per 1 april 2026. Opgemerkt dient te worden dat met name het financiële criteria een heikel punt lijkt met name omdat een groot deel van de begroting van ODR gerelateerd is aan bouwtaken. De commissie heeft geen duidelijk beeld kunnen krijgen wat daar de exacte omvang van is. De uitkomsten van het gesprek tussen ODR en de staatssecretaris naar aanleiding van deze inschatting, d.d. 25 oktober 2024, zijn bij de commissie niet bekend.

C. Ketensamenwerking en Strafrecht

C1 Strafrechtelijke handhaving

- ODR stelt zich kritisch op ten aanzien van informatie-uitwisseling tussen handhavingpartners en hun rol in de bestrijding van milieucriminaliteit. De commissie ziet dat, als mogelijk gevolg daarvan, strafrechtelijke handhaving (nog) niet geïnstitutionaliseerd.
- De Boa capaciteit is gering, ODR heeft 2 Boa's (ca. 1,5 fte) voor bouw- en milieutaken. Daarmee is ODR kwetsbaar op gebied van strafrechtelijke handhaving. Strafrechtelijke handhavingprocessen komen tot stilstand door uitval en capaciteitstekort. Ook het bestuur is ook van mening dat te weinig opsporingscapaciteit bij ODR aanwezig is om de nodige zaken op te pakken. De commissie ziet het als noodzakelijk om voor deze taak versneld en gericht te investeren in kwetsbaarheden van de organisatie. En daarin ook de relatie en samenwerking met handhavingpartners (een escalatieladder) te versterken.

C2 Samenspel strafrecht omgevingsdienst/OM/Politie/RIEC

- Rond het thema ondermijning verloopt de Intergemeentelijke samenwerking goed. Opdrachtgevers zijn wat dat betreft dan ook tevreden over verbinding in strafrecht keten.
- Vanuit ODR is er, gebaseerd op ervaring, weinig vertrouwen in opvolging van strafzaken door het OM. Tegelijkertijd erkent ODR ook niet de juiste kwaliteit in huis te hebben om tot goede afronding van strafrechtelijke processen te komen.

C3 Samenwerking met overige (handhaving)partners

- De ketenpartners zijn over het algemeen tevreden over de samenwerking op casusniveau. De relatie is afhankelijk van persoonlijk contact. ODR doet wat wordt afgesproken/beloofd. Daarmee is het een betrouwbare samenwerkingspartner. Ketenpartners missen soms wel wat kennis en expertise bij ODR.
- Er is geen sprake van structureel relatiebeheer met ketenpartners, volgens de ketenpartners is ODR vooral intern gericht. Integrale advisering in de keten gebeurt zelden, investeren in relatie en samenwerking kan hier in positieve zin aan bijdragen. Het inrichten van 'escalatieladders' (contactlijnen op meerdere niveaus – van operationeel tot bestuurlijk) past hierbij.

C4 Ketentoezicht

- Het ketentoezicht is vanuit het Gelders Stelsel een regionale taak van ODR. Dit is goed belegd en de diensten in het Stelsel zijn zeer tevreden over de uitvoering daarvan. ODR heeft ook landelijk een goede positie in het uitvoeren van ketentoezicht. Wat betreft de commissie een reden voor trots, dat mag ODR meer etaleren.
- De aanwezige kennis en expertise op gebied van ketentoezicht en de daarbij ontwikkelde wijze van analyse kan ODR beter (intern) benutten.

C5 Informatie-uitwisseling en kennisontwikkeling tussen ketenpartners

- Informatie-uitwisseling is geen vanzelfsprekendheid. Als de situatie erom vraagt is er wel de nodige uitwisseling over en weer.
- Systemen als BRS, LAVS worden door ODR gebruikt. Inspectieview geeft voor ODR niet een volledig betrouwbaar beeld. De samenwerking en uitwisseling met NLA is goed.

D. Onafhankelijkheid

D1 Mandatering

- ODR heeft voor alle basistaken volledig mandaat gekregen, met uitzondering van de provinciale taken. Er bestaan verschillen in mandaten op gebied van BRIKS-taken en inning van dwangsommen. Kanttekening hierbij is dat er soms niet geïnd wordt.
- Ondanks dat ODR formeel volledige mandaat heeft vindt in praktijk nog veel afstemming met gemeenten plaats over vergunningverlening en handhaving. Vooral om te informeren. Deze afstemming wordt gedaan door de accounthouders en gaat vooral over de hoofdlijnen en niet over de inhoud. Ook met bestuurders vindt soms directe afstemming plaats.

D2 Afwijking van advies omgevingsdienst

- De nabijheid van ODR wordt door de deelnemers gewaardeerd (zie D4). Maar die nabijheid gaat ten koste van de onafhankelijkheid. De commissie is van mening dat opvallend vaak wordt afgeweken van het advies van ODR. Het betreft hier hoofdzakelijk advisering op RO-vraagstukken en afwijking daarvan. Uit de gesprekken bleek dat gemiddeld iedere maand wel een afwijkend besluit wordt genomen door een van de deelnemers.
- Hoewel formeel is vastgelegd dat afwijking door een college alleen kan plaatst vinden door contrair besluit wat ook vastgelegd wordt, is dat in de praktijk niet altijd het geval. Afwijking worden door ODR zelf ook niet geregistreerd als zodanig en gerapporteerd bij de verslaglegging van de dienst.

D3 Aandachtsbedrijvenlijst

- ODR heeft een aandachtbedrijvenlijst gebaseerd op een aantal vastgestelde criteria. De bedrijven op deze lijst krijgen nu nog geen aparte behandeling, dat is wel de intentie. Deze lijst wordt nu gebruikt voor toedeling van zaken aan senior medewerkers.
- De lijst wordt door ODR opgesteld en actueel gehouden. Werkzaamheden voor deze bedrijven worden vanuit het collectief van opdrachtgevers bekostigd.

D4 Balans tussen onafhankelijkheid en nabijheid

- Er bestaat grote waardering voor de nabijheid van de ODR bij de gemeenten. Met name over de uitvoering van de bouwtaken en de adviesrol van ODR worden erg gewaardeerd door de deelnemers.
- De nabijheid en betrokkenheid op casusniveau wordt door bestuurders gewaardeerd, maar er is moeite om dit tactisch/strategisch niveau te trekken.
- Er is volledig mandaat voor de uitvoering met 'bestuurlijke gevoeligheid' als grens. De interpretatie van bestuurlijk gevoelig wordt behoorlijk opgerekt waardoor, zeker bij bouwtaken is de invloed van het bestuur groot is. ODR heeft daar last van en het zet de onafhankelijkheid uitvoering zwaar onder druk.
- Door opdrachtgevers wordt politieke sensitiviteit bij ODR gemist waardoor de betrokkenheid van die opdrachtgevers op casusniveau nog steeds groot is.

E. Prioritering en Uitvoeringsprogramma's

E1 Plaats van regionale risico's en trends in uitvoeringsprogramma's

- Het uitvoeringsprogramma is o.a. gebaseerd op regionale prioriteiten (de zes focuspunten). Deze zijn op gestructureerde wijze gedefinieerd met betrokkenheid van de diverse relevante partners. Hoewel die betrokkenheid breed was zijn de focuspunten inhoudelijk weggezakt bij de deelnemers en is in de weging van zaken voor de lokale uitvoeringsprogramma's even belangrijk geworden en/of onderhevig aan de waan van de dag.

E2 Kwaliteit van analyse en prioritering

- ODR heeft op basis van een regionale omgevingsanalyse en landelijke systematiek het risicoprofiel van de bedrijven in het werkingsgebied van de dienst in kaart gebracht. Op dit moment wordt er nog gewerkt aan de weging van risicofactoren.
- In het verleden was er een gemeenschappelijke risicoanalyse met de Veiligheidsregio maar die is de laatste jaren niet geactualiseerd. Ieder heeft nu zijn eigen analyse en navenant eigen programma, dat zorgt wel voor parallel werken.

F. Governance

- Het bestuur is in zijn algemeenheid tevreden over het functioneren van ODR. Wat betreft ontwikkeling en positionering van ODR zitten bestuur en directie op één lijn te zitten. Er is vertrouwen dat ODR zich binnen afzienbare tijd kan ontwikkelen tot een volledig robuuste omgevingsdienst.
- Naast de regulier bestuurlijke overleggen van AB en DB hebben de opdrachtgevers 3 á 4-wekelijks overleg (OGO) en hebben hierbij verbindingsofficieren. Het OGO heeft een onafhankelijk voorzitter aangewezen (uit één van de deelnemende gemeenten).
- In het OGO gaat het niet over milieu-inhoudelijk onderwerpen. Thema's zoals bestuurlijke sensitiviteit, beleid en Omgevingswet worden veel besproken. Het IBP-VTH was ook regelmatig een onderwerp waaraan aandacht werd besteed. De ontwikkelagenda van de organisatie en strategische thema's staan weinig op de agenda van het OGO.
- De behoefte aan planmatige ontwikkeling bij opdrachtgevers lijkt laag. De discussie over het Gelders Stelsel houdt de gemeederen bezig en leidt af van de zaken waar ze mee bezig willen.
- De commissie maakt uit de gevoerde gesprekken op dat er dreiging van financiële taakstelling door gemeenten bestaat en dat de discussie over het stelsel de ontwikkeling van de organisatie overheerst. De commissie ziet (als gevolg daarvan) een reactieve organisatie, zowel op ontwikkeling als op inhoud.
- Werksfeer binnen de organisatie onderling is over het algemeen goed. Maar als gevolg van een aantal interne aangelegenheden is er onrust en het gevoel van onveiligheid is een issue. Het vertrouwen in management en directie heeft daardoor een flinke deuk opgelopen. Er leeft breed een behoefte aan duidelijkheid en kaders. Volgens medewerkers is er weinig visie op ontwikkeling. De huidige visie en missie zijn niet helder en weinig aansprekend.
- Er lijkt een gebrek aan sturing te zijn. De verbinding tussen management en uitvoering is niet voldoende. Daar heeft ODR het initiatief in genomen door het aanstellen van een nieuwe managementlaag. De ontwikkeling van het nieuwe managementmodel moet nog tijd en ruimte krijgen. Managementstructuur wordt nu, na een jaar, herijkt.
- De commissie adviseert versneld en gericht te investeren in kwetsbaarheden van de organisatie. Kwetsbaarheden waar verschillen in urgentiebesef bestaan tussen directie en uitvoerende teams. Zoals onafhankelijkheid, strafrecht kennisopbouw, milieutaken robuustheid, outcome-sturing, data en informatiemanagement, relatie met ketenpartners (escalatieladder), processen en bedrijfsvoering, managementstructuur en leiderschap.

Vervolgstappen

Omgevingsdienst NL verwacht van de dienst de volgende vervolgstappen ten aanzien van de opvolging van aanbevelingen:

- De directie agendaert het Visitatierapport binnen een redelijke termijn* in het DB, publiceert het meteen daarna op zijn website en stelt Bureau Omgevingsdienst NL daarvan in kennis;
- De directie stelt ter opvolging van de aanbevelingen een verbeterplan op. Geadviseerd wordt, dit plan gelijktijdig met het Visitatierapport in het DB te agenderen. In het verbeterplan wordt aangegeven welke verbeteracties in gang worden gezet, op welke wijze, met welke resultaatdoelen en binnen welke termijnen de verbeteringen worden doorgevoerd. Het plan geeft aan met welke frequentie de voortgang van de verbeteracties wordt gerapporteerd in het DB;
- Het verbeterplan wordt binnen 4 maanden na oplevering van het definitieve Visitatierapport vastgesteld door het DB en vervolgens direct gedeeld met Bureau Omgevingsdienst NL. De dienst verleent Omgevingsdienst NL toestemming om het verbeterplan op de website van Omgevingsdienst NL te plaatsen.
- In overleg wordt door het DB en de directeur van de OD in gezamenlijkheid besloten hoe en wanneer het visitatierapport en het verbeterplan wordt besproken in het AB.

** Drie maanden na oplevering van het definitieve Visitatierapport plaatst Bureau Omgevingsdienst NL het rapport op de website van Omgevingsdienst NL.*

In het kader van de nieuwe wet op de Gemeenschappelijke Regelingen geldt ook een actieve informatieplicht voor de OD. De OD kan dit benutten om raden en Staten te informeren. Uitgangspunt voor de opvolging van de aanbevelingen is dat de verantwoordelijkheid ligt bij het DB/AB van de dienst.

Met bovengenoemde werkwijze beoogt Omgevingsdienst NL transparantie te borgen en betrokken partijen in het VTH-stelsel -waaronder Omgevingsdienst NL zelf- in staat te stellen om vanuit de eigen positie zich op de hoogte te stellen van de voortgang. Het geeft ook de mogelijkheid in gesprek te gaan over de verbeteracties en wie welke rol daarin heeft.

Ten minste eenmaal per 2 jaar maakt Omgevingsdienst NL een overzicht van de voortgang van de verbeteracties t.b.v. de Staat van VTH.

Nadat de eerste visitatiecyclus een feit is, wordt in het kader van de reguliere cyclus bij de volgende visitatie de opvolging van de aanbevelingen c.q. uitvoering van het verbeterplan geagendeerd en besproken.

Bijlage 1 – Lijst van afkortingen aanpassen

Afkorting	Betekenis
BBT	Best beschikbare technieken
Boa	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BRS	Boa Registratie Systeem
BTP	Basistaken pakket
DB/AB	Dagelijks Bestuur / Algemeen Bestuur
ILT	Inspectie voor Leefomgeving & Transport
LAVS	Landelijk Afval Volgsysteem
LHSO	Landelijke handhavingsstrategie omgevingsrecht
LRSO	Landelijke redactie standaardteksten omgevingsvergunningen
MBA	Milieubelastende activiteit
MTO	Medewerkerstevredenheidsonderzoek
NLA	Nederlandse Arbeidsinspectie
ODRA	Omgevingsdienst Regio Arnhem
OM	Openbaar Ministerie
OR	Ondernemingsraad
P&C-cyclus	Planning- & Control cyclus
RIEC	Regionale Informatie- en Expertisecentra
VR	Veiligheidsregio
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Bijlage 2 – Procesbeschrijving visitatie¹

Dit hoofdstuk beschrijft op hoofdlijnen het proces dat wordt doorlopen bij de uitvoering van een visitatie bij een Omgevingsdienst. Deze procesbeschrijving is gebaseerd op de beschrijving van het conceptprogramma visitatie (Bijlage II uit de rapportage van TG/SPPS²), waarin gebruik is gemaakt van de geleerde lessen uit de visitatiemethodiek bij de veiligheidsregio's. Deze procesbeschrijving is verder uitgewerkt op basis van nadere afstemming en de afspraken zoals gemaakt tijdens de mini-conferentie van 23 september 2022.

Voor de visitaties wordt de geldende versie (zie hoofdstuk 3: Wijzigingenbeheer) gevolgd.

Fase 0 – Voorbereiding en zelfevaluatie

Startoverleg

Het visitatieproces start met een startoverleg tussen een vertegenwoordiger van de directie van de omgevingsdienst en een vertegenwoordiger van het visitatiebureau van Omgevingsdienst NL. Hierin worden de scope, inhoud en proces van de visitatie besproken en wordt de gevraagde voorbereiding (in de vorm van een zelfevaluatie) toegelicht. Dit betekent dus onder andere dat de inhoudelijke thema's van de visitatie (zie hoofdstuk 1: Vragenlijst zelfevaluatie) worden toegelicht en verkend. Afgesproken wordt, wie voor de visitatie bij de betreffende omgevingsdienst als secretaris van de visitatiecommissie van Omgevingsdienst NL optreedt. Tot slot worden gezamenlijke basisafspraken gemaakt over de randvoorwaarden.

Zelfevaluatie

Aan de hand van het geldende handboek visitatie (zie hoofdstuk 3: Wijzigingenbeheer) voert de te visiteren omgevingsdienst een zelfevaluatie uit. Deze zelfevaluatie is een zelfreflectie aan de hand van de vragenlijst zelfevaluatie (zie hoofdstuk 1) en wordt ondersteund door documentatie en waar mogelijk dossiers/voorbeelden uit individuele zaken.

Het doel van de uit te voeren zelfevaluatie is dat de organisatie zelf een globaal en veelal gedeeld beeld construeert over het functioneren van de organisatie en de resultaten op gebied van de genoemde visitatiethema's en op basis hiervan sterke punten, ontwikkelpunten en verbeterkansen benoemt.

De zelfevaluatie wordt vijf weken (dan wel een in goed overleg met de voorzitter van de visitatiecommissie afgesproken aantal weken) voor het visitatiebezoek opgeleverd aan de secretaris van de visitatiecommissie.

Go/No-go

De voorzitter en secretaris van de visitatiecommissie beoordelen in afstemming met de visitatiecommissie of de ontvangen zelfevaluatie voldoende inzicht geeft in het functioneren van de omgevingsdienst om als visitatiecommissie de visitatie voldoende te kunnen voorbereiden en behouden het recht voor om vóór of uiterlijk tijdens het intakegesprek mee te delen dat een verbeterde versie van de zelfevaluatie dient te worden aangeleverd (No-Go), waarna de volgende stappen (intakegesprek, visitatiebezoek) opnieuw dienen te worden gepland. Blijft deze mededeling achterwege dan betekent dit impliciet een Go voor de volgende processtappen.

¹ Handboek visitatie Omgevingsdienst NL, versie 3.1, 2 maart 2023 Hoofdstuk 2

² TwynstraGudde/SPPS (30 juni 2022). Rapportage visitatie omgevingsdiensten - Bijlage II Conceptprogramma visitatie.

Uitgangspunt hierbij is dat de omgevingsdienst en de visitatiecommissie streven naar een gedegen zelfevaluatie respectievelijk beoordeling, in het belang van de goede voortgang van het visitatieproces.

Intakegesprek

Het intakegesprek vindt vier weken (dan wel een in goed overleg met de voorzitter van de visitatiecommissie afgesproken aantal weken) voor het visitatiebezoek plaats en wordt gevoerd door de onafhankelijke externe voorzitter van de visitatiecommissie en de secretaris samen met een vertegenwoordiging van de directie van de omgevingsdienst. Op basis van de ontvangen zelfevaluatie wordt in samenspraak bezien welke onderdelen van de VTH-taakuitvoering eventueel extra aandacht behoeven tijdens de interviews, en waar de inhoudelijke focus/verdieping komt te liggen. Daarnaast wordt de visitatie agenda doorgenomen, waarbij zoveel mogelijk per interview het thema/onderwerp en de te interviewen personen/rollen door de secretaris worden ingevuld in het interviewschema van de concept agenda. In dit kader wordt specifiek aandacht besteed aan de deelname van bestuurders. De visitatiecommissie behoudt zich het recht voor hier tijdens de visitatie van af te wijken en functionarissen toe te voegen.

Vorbereiding visitatiecommissie

De leden van de visitatiecommissie ontvangen van de secretaris vier weken (dan wel een in goed overleg met de voorzitter van de visitatiecommissie afgesproken aantal weken) voor het visitatiebezoek de visitatiemethodiek, de zelfevaluatie en het visitatieplan incl. concept-agenda (incl. interviewschema). Na het intakegesprek vindt de inhoudelijke voorbereiding door de commissieleden plaats. Hierbij worden de visitatieleden door de secretaris van de commissie gevraagd de punten die hen opvallen en/of de zaken die zij bij de visitatie aan de orde willen stellen te noteren. In aanloop naar de visitatie zijn de commissieleden geïnformeerd over de visitatiemethodiek en hebben zij een training gehad om de rol als commissielid te kunnen vervullen.

Fase 1 – Visitatie

Visitatiebezoek

Het visitatiebezoek bestaat uit een voorbereidingsdag en een visitatiedag (ook wel aangeduid als 'visitatiedag 1' en 'visitatiedag 2'). Op beide dagen is de visitatiecommissie te gast bij de omgevingsdienst en worden de nodige ruimten ter beschikking gesteld. Tijdens de voorbereidingsdag bereidt de visitatiecommissie tijdens de ochtend en het eerste deel van de middag het visitatiebezoek voor; hierbij wordt geen deelname vanuit de omgevingsdienst verwacht. Aan de hand van de thema's en de zelfevaluatie van de omgevingsdienst wordt besproken welke zaken aan bod komen, waar de focus wordt gelegd en hoe de interview gesprekken worden gevoerd. Aan het eind van de voorbereidingsdag zijn er een kennismakingsgesprek en interview(s) tussen de visitatiecommissie, de directie en een vertegenwoordiging van het bestuur van de omgevingsdienst. Gedurende de tweede dag van de visitatie vinden interviews plaats. De tweede dag wordt afgesloten in een korte bijeenkomst met in elk geval de directie. Ook is er de mogelijkheid om geïnterviewde personen en verdere betrokkenen hierbij aanwezig te laten zijn.

Kenmerken

In aansluiting op de kenmerken van de visitatie zoals verwoord in de visitatiemethodiek³, zijn tijdens de mini-conferentie van 23 september 2022 de volgende kenmerken van het visitatiebezoek onderstreept:

- Leren, ook leren van elkaar;
- Stimuleren, niet naming & shaming;
- Interviews op diverse organisatieniveaus t.b.v. meervoudig perspectief op het functioneren van de organisatie;
- In elke visitatie van het visitatieprogramma monitoren/bevragen op dezelfde parameters/thema's;
- Doorvragen, gericht op onderbouwing;
- Aandacht voor het bestuurlijk-ambtelijk samenspel;
- Transparantie.

De voorzitter van de visitatiecommissie stuurt erop om in gezamenlijkheid hieraan invulling te geven, in het belang van een gedegen visitatieproces en -rapportage.

Visitatie-agenda

In onderstaande afbeelding vindt u het format voor de agenda van het visitatiebezoek:

Agenda visitatiebezoek				
Dag 1 - Locatie: [naam en adres van hotel in nabijheid van te visiteren OD]				
Tijd	Activiteit	Ruimte	Opmerking	
09:00 - 12:00	Bespreking zelfevaluatie			
12:00 - 13:00	Lunch			
13:00 - 15:00	Vorbereiding interviews directie en bestuur			
15:00 - 17:00	Kennismaking en interviews directie en bestuur		Exact tijdstip ntb	
17:00 - 20:30	Vorbereiding visitatiedag 2 en diner		Tijdstip diner ntb	
Dag 2 - Locatie: [naam en adres van te visiteren OD]				
Tijd	Activiteit	Ruimte	Thema/onderwerp	Wie: Visitatiecommissie / OD
09:00 - 10:00	1e ronde, interview A			
09:00 - 10:00	1e ronde, interview B			
10:00 - 10:30	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
10:30 - 11:30	2e ronde, interview A			
10:30 - 11:30	2e ronde, interview B			
11:30 - 12:00	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
12:00 - 12:45	3e ronde, interview A			
12:00 - 12:45	3e ronde, interview B			
12:45 - 13:30	Lunch			
13:30 - 14:00	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
14:00 - 15:00	4e ronde, interview A			
14:00 - 15:00	4e ronde, interview B			
15:00 - 15:30	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
15:30 - 16:30	5e ronde, interview A			
15:30 - 16:30	5e ronde, interview B			
16:30 - 17:00	Vorbereiding afsluiting visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
17:00 - 17:30	Terugkoppeling en afsluiting visitatiebezoek			Voltallige visitatiecommissie / directie

³ TwynstraGudde/SPPS (30 juni 2022). Rapportage visitatie omgevingsdiensten, Hoofdstuk 2.

Rapportage

De visitatiecommissie stelt een rapportage op, daarbij geassisteerd door de secretaris van Omgevingsdienst NL. Dit wordt gedaan op basis van de zelfevaluatie van de omgevingsdienst, aanvullende documenten, de gevoerde gesprekken gedurende de visitatie én het beeld van de visitatiecommissie. De rapportage bevat een representatieve weerslag van de observaties, zowel 'wat gaat goed' als 'wat kan beter'. De zelfevaluatie maakt geen integraal deel uit van het visitatierapport. Het conceptrapport wordt ter beoordeling op feitelijke onjuistheden voorgelegd aan de directie. Op basis hiervan wordt door de visitatiecommissie een definitieve rapportage opgesteld. Deze rapportage wordt gedeeld met de directie van de omgevingsdienst. De directie presenteert de rapportage aan het bestuur en draagt zorg voor actieve openbaarmaking en communicatie met haar partners.

Fase 2 – Opvolging en evaluatie

Opvolging Visitatie

Met het opleveren van het visitatierapport komen voor de omgevingsdienst een aantal ontwikkelthema's beschikbaar die een vorm van opvolging nodig hebben en vervolgens geborgd moeten worden. In zijn algemeenheid worden na het visitatieproces:

- verbeter- of ontwikkeldoelen geformuleerd;
- verbeter- of ontwikkelprojecten opgestart;
- verbeteringen doorgevoerd;
- verbeteringen geborgd (in processen, programma's, P&C-cyclus etc.).

De wijze waarop de omgevingsdienst dit verbeter- of ontwikkelproces inricht is aan de organisatie zelf.

Uitgangspunt van de visitatiemethodiek⁴ is dat elke omgevingsdienst via de x-jarige reguliere cyclus periodiek opnieuw wordt gevisiteerd, zodat in de volgende visitatie kan worden beoordeeld hoe invulling is gegeven aan de verbeterpunten.

Evaluatie

Om de kwaliteit van het visitatieproces te verbeteren evalueert de visitatiecommissie na iedere visitatie haar werkzaamheden. Het visitatiebureau van Omgevingsdienst NL faciliteert dit. Hiervoor wordt ook input gevraagd vanuit de omgevingsdienst waar de commissie op bezoek is geweest. De uitkomsten worden als leer- en verbeterpunten gebruikt om het proces en de inhoud van visitaties te professionaliseren.

⁴ TwynstraGudde/SPPS (30 juni 2022). Rapportage visitatie omgevingsdiensten, Hoofdstuk 2.

Bijlage 3 – Instructie zelfevaluatie visitatie Omgevingsdienst NL⁵

Aanleiding en doel

Ter voorbereiding van het visitatiebezoek wordt de dienst gevraagd een zelfevaluatie uit te voeren. Dit document is bedoeld om instructie en praktische toelichting te geven ten behoeve van het uitvoeren van de zelfevaluatie en het opstellen van een zelfevaluatie.

Het voorliggende document dient als aanvulling op het Handboek visitatie van ODNL. Het is bedoeld als een levend document, zodat steeds een geactualiseerde versie kan worden uitgebracht wanneer aanpassing van de werkwijze of behoefte aan toelichting daarom vragen.

Status Handboek visitatie

Handboek visitatie versie 3.16 blijft de komende tijd gelden, in elk geval gedurende 2023. Dit is de uitkomst van bespreking in de ALV van ODNL dd. 10 en 11 mei 2023 op basis van de uitkomsten van de evaluatie van de pilotfase, zoals verwoord in de Evaluatienotitie⁷.

Doel zelfevaluatie

Het visitatiehandboek, par. 2.1 omschrijft het doel van de zelfevaluatie als volgt:

Het doel van de uit te voeren zelfevaluatie is dat de organisatie zelf een globaal en veelal gedeeld beeld construeert over het functioneren van de organisatie en de resultaten op gebied van de genoemde visitatiethema's en op basis hiervan sterke punten, ontwikkelpunten en verbeterkansen benoemt.

Toelichting & instructies

Scope zelfevaluatie

Alle in het Handboek visitatie genoemde thema's en vragen vallen binnen de scope van de zelfevaluatie.

Gewenste mate van detaillering en uitgebreidheid zelfevaluatie

Geef per vraag een duidelijk en onderbouwd antwoord. Hierbij is het in principe niet nodig in details te treden.

- Verwijs in de antwoorden naar de bijlagen (waar van toepassing).
- Zorg wel dat het zelfevaluatiedocument zelf een consistent en coherent geheel vormt. Dit betekent dat het zelfstandig te begrijpen is, dus zonder de bijlagen te hoeven raadplegen.
- Leg verbanden tussen thema's die raakvlakken hebben.
- Toon zelfreflectie en laat zien hoe en op welke onderwerpen in de organisatie wordt geleerd.
- Geef bij het beantwoorden van de vragen bij voorkeur een korte beschrijving van praktijkvoorbeelden.

⁵ Versie 20 juni 2023

⁶ ODNL, Handboek visitatie 3.1, 2 maart 2023

⁷ ODNL, Evaluatie visitatiemethodiek n.a.v. pilotfase visitatie omgevingsdiensten, maart 2023

Bijlagen zelfevaluatie

Uit de evaluatie van de pilotfase dd. 23 februari 2023 is naar voren gekomen dat het wenselijk is, de zelfevaluatie te voorzien van bijlagen.

Voeg bijlagen toe met de volgende informatie:

- Mandaat
- Begroting
- Beleidsplan
- Regionale risicoanalyse
- Voorbeeld van jaarprogramma en rapportage
- Schematisch overzicht van de overlegstructuur
- Organisatie-inrichting
- MTO

Uiteraard is het ook mogelijk naar de betreffende informatie te verwijzen door een link op te geven.

Evaluatie element

Zorg dat het zelfevaluatie document niet alleen beschrijft hoe het functioneert, maar ook weergeeft hoe de dienst vindt dat het functioneert. Besteed in de zelfevaluatie aandacht aan het evaluatie element; benoem sterke punten, ontwikkelpunten en verbeterkansen. Het is immers een zelfevaluatie. Benut het proces van opstellen van de zelfevaluatie om de visitatiethema's te bespreken in de organisatie.

Beoordeling of informatie voldoende is

Aan de hand van bovengenoemde elementen beoordeelt de visitatiecommissie of de zelfevaluatie de benodigde informatie biedt om de visitatie te kunnen voorbereiden en neemt op basis daarvan de go/no-go beslissing (Handboek Visitatie, par. 2.1).

Actuele thema's

Maak gebruik van de gelegenheid om in het zelfevaluatie document aan te geven in hoeverre een visitatiethema actueel en relevant is voor de dienst. En om desgewenst thema's aan te dragen die voor de dienst actueel en relevant zijn maar niet in het visitatiekader zijn opgenomen. Tijdens het intakegesprek kan dan worden besproken of en hoe zo'n thema in de visitatie kan worden meegenomen.

Ook kunnen vanuit ODNL via een nieuwe versie van dit document wijzigingen in het visitatiekader worden doorgevoerd, zodat het kader gericht is op de actuele en relevante thema's.

Betrokkenheid partners bij visitatie

De scope van de visitatie is de omgevingsdienst. Dit neemt niet weg, dat de visitatiecommissie van ODNL tijdens het visitatiebezoek ook bestuurders interviewt. Dit is van belang om na te kunnen gaan welk effect de (bestuurlijke) omgeving waarin de dienst functioneert, heeft op de mogelijkheden van de dienst om te functioneren en te werken aan verbeteringen en

toekomstige opgaven. De commissie gaat ervan uit dat de betreffende bestuurders vooraf door de dienst worden geïnformeerd over de visitatie. De suggestie vanuit ODNL is om het zelfevaluatie document te delen met de partners zodat zij zich kunnen voorbereiden op de visitatie.

